

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 7. Vtrum ſcientia visionis ſit cauſa rerum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

operis faciendi, quatenus præscribit modum quo facie. dum est, & quantitatem, ac qualitatem perfectionis quam habere debet: Vulgatum verò illud, *Primum in quolibet genere* &c. Sine exclusione intelligendum est. Alia enim, quæ non sunt prima in suo genere, possunt assumi ad mensuram aliorum.

38. Ad quartum, respondeo verba D. Thomæ non integre referri. Nam S. Doctor ibi vult necessarium esse ponere Ideas quantum ad duo: *Vel ut Idea sit exemplar eius cuius dicitur forma: vel ut sit principium cognitionis ipsius, secundum quod forma cognoscibile dicitur esse in cognoscente* &c. Sicut enim, inquit, in agentibus qua agunt per naturam præexistit forma rei sciendæ, secundum esse naturalis: sic in agentibus per intellectum præexistit secundum esse intelligibile. Sicut similitudo domus præexistit in mente adificatoris: & hæc potest dici Idea domus, quia artifex intendit domum assimilare forma quam mente concepit. Quæ verba D. Thomæ, vel ut sit principium cognitionis ipsius, ut bene cohæreant cum probatione subiuncta, debent intelligi hoc sensu, quòd Idea sit principium ipsius cognitionis in sensu intransiuntivo, id est, sit ipsa cognitio principians, vel principium quod est ipsa cognitio rei sciendæ: sicut dicimus, Verbs Romæ, id est, Roma. Quia quod est agentis naturali forma sua naturalis, ut sit principium agendi naturaliter: hoc idem est agentis intellectuali forma intellectualis, ad agendum intellectualiter. Ac sicut forma rei qua fit à causa naturali, debet præexistere in causa secundum esse naturale, in forma similinaturaliter: ita forma rei qua fit ab agente intellectuali, debet in illo præexistere secundum esse intelligibile, in forma similiintentionaliter. Cetera quæ opponit Auctor citatus leuiora sunt: & ex dictis possunt facile solui.

SECTIO VII.

Vtrum scientia visionis sit causa rerum

39.
Explicatur
status
questio-
nis.

Non est sensus questionis vtrum aliqua scientia visionis alicuius rei sit esse causa rei alterius: quo pacto præuisio v. g. meritum, vel boni exitus finalis, est causa exitus Dei det gloriam: & visio quæ Deus habet de seipso ut imitabili à creaturis, concurrat per modum causæ exemplaris formalis, ad earum productionem. Sed sensus est, vtrum scientia visionis quam Deus habet de re aliqua ut existente, quæ illam intuetur ab æternitate existente in aliqua temporis differentia, sit causa eiusdem rei dirigens Dei voluntatem & omnipotentiam ad illius productionem.

Sententia
affirmans.

Affirmat aliqui recentiores, præsertim Thomista, quos sequitur modernus quidam auctor libri de ordine c. 34. citans in eadem sententiam Hugonem Victor. Magist. sentent.

Ricard. S. Thom. Alexand. Albert. S. Bonavent. & Durandum, eò quòd affirmant res esse futuras, quia sciuntur à Deo. Loquuntur enim, inquit, de scientia possibili coniuncta cum beneplacito Dei, id est, cum decreto eas producendi. Hæc autem est scientia visionis. Ergo &c. Verum errat in ipso limine. Nam scientia de rebus ut possibilibus, & ut possunt à Deo fieri, non est scientia visionis, etiam iuncta Dei decreto de illis producendis: sed scientia de illis ut actu existentibus. Neque vllus Theologorum quos impugnat, negat scientiam illam rebus ut possibilium, iunctam Dei decreto, esse causam creaturarum: sed potius omnes qui accurate & plene hæc de re disputarunt, id discrete affirmant: ut nominatim ille qui præcipue ab ipso impugnatur, Didacus Ruis disp. 15. de scientia Dei sect. 4. & 5.

Communis & vera sententia negat scientiam visionis esse causam rerum, sed scientiam simplicis intelligentiæ de rebus ut possibilibus, coniunctam liberæ volitioni, seu decreto de illis producendis. Ita docent S. Thom. locis infra citandis, Magister sententiarum, S. Bonavent. Alensis, Albert. Ricard. Gregor. Ariminen. Aegid. Rom. Argem. Capreol. Bellarm. Molina, Suarez, Vazquez, & plures alij quos refert & sequitur Didac. Ruis disput. cit. sect. 4. n. 13. 14. & 15. probatur primò ex scriptura, quæ de scientia visionis, quam Deus habet circa res creatas, loquitur ut de posteriore quodammodo ad earum productionem. Genes. 1. versu 3. *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux: & vespere Deus lucem quod esset bona. Et versu 31. Vidit Deus cuncta qua fecerat, & erant valde bona.* Quibus verbis significatur imperium quidem efficax, quo Deus res creatas producit, esse prius ipsarum existentiam, velut illius causam: visionem autem subsequi aliquo modo tum imperiū illud diuinū, quod est causa ut existant, & consequenter ut sint obiectū cognoscibile per modum existentis: tum etiam rerum ipsarum productione & existentiam, velut obiectum circa quod diuina scientia versatur, quodque est prius quodammodo scientiæ: non prioritare temporis: nam potius scientia Dei præcedit ab æterno existentiam rerum creaturarum, quæ temporanea est. Neque etiam causalitate & prioritare naturæ proprietate: quia scientia Dei non causatur ab obiecto creato: sed prioritare rationis, & virtualis causalitatis: eò quòd intellectus diuinus, de se indifferens ad representandum existentiam creaturarum, non existentiam, quippe quæ possunt existere & non existere; determinatur occasionaliter ad representandum illas ut existentes, eò quòd existunt: & ideo res illæ à Deo sciuntur existere, quia existunt: non autem vice versa, existunt quia sciuntur existere. Et scientia quidem visionis ex natura sua exigit obiectū existere, ut illud videat, neque potest videre nisi existat: estque impossibile scientiam illam aliter esse aut concipi. At verò res existens non exigit ex natura sua videri existere, ut existat. Perinde enim existeret, quamuis non videret.

videretur. Unde res existens est independens à visione, illamque nullo modo exigit ex natura sua. Contra, verò scientia visionis pender quodammodo à re existente, quatenus illam exigit necessariò ex natura sua: neque sine illa potest esse aut concipi. Ideoque est inter illas prioritates quædam in subsistendi consequentia: quatenus ex natura ipsius scientiæ bona est hæc illatio, *Res videtur existere; ergo existit*. At hæc non valet, *Res existit: ergo videtur existere*. Non valet, inquam, ex ipsa natura rei existentis: quia res existens non exigit ex ipsa natura sua videtur, ut existat (neque enim res indigent videri existere, ut existant) & si à Deo scitur necessariò existere, id aliunde provenit, & rei accidentarium est. Nempe ex divini intellectus perfectione: non ex ipsiusmet rei exigentia, & necessaria connexionem cum tali visione, quasi sine illa per locum intrinsecum esse non possit, neque concipi. At verò scientia visionis necessariò exigit ex ipsa natura sua esse rem quæ videtur. Nam aliqui non potest esse, neque concipi ut scientia, *est*, ut cognitio vera ex natura sua. Cum igitur rei existentia sit independens à visione, & visio non sit prior re existente, sed posterior non est illius causa. Omnis enim causa est prior suo effectu, præsertim verò si est physicè & propriè influens per suum esse realiter existens.

41. Huic authoritati Scripturæ respondet

Explicatur locus Gen. Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.

Modernus supra cit. cap. 35. numero 2. Cum Deus sit agens per intellectum; eiusque potentia activa non sit alia, quam eius scientia & voluntas, ut sunt principium effectuum rerum omnium; illa ut dirigens, hæc ut imperans: propterea eius dicere & videre, idem esse ac facere: & Deum vidisse lucem, & cuncta quæ fecerat, esse bona; idem esse ac dixisse, & fecisse res bonas, visione scilicet seu scientiâ visionis, quæ eas nullo modo supponit prius factas. Et verbum illud, *fecerat*, nihil amplius importare, quam operum Dei absolutionem, mundique perfectionem.

Sed hæc responsio non satisfacit. Nam Scriptura verbis supra relatis manifestè distinguit dictionem & effectum rerum, ab earum facturam visione: loquiturque de dictione & effectum, ut antecedente visione. Sic enim ait: *Dixitque Deus fiat lux, & facta est lux. Et vidit Deus lucem quod esset bona.* Et versu 31. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat*, dicendo scilicet & iubeo ut essent. Itaque prius dixerat. Verbum autem *dicere*, vel significat solum imperium efficax voluntatis: & ita præsupponit cognitionem dirigentem: quæ cognitio, si fuit ipsa visio; ut vult Modernus quem impugnamus, valde præpositè Scriptura loquitur, cum ait: *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux: & vidit Deus lucem quod esset bona*: debebat enim à contrario dicere, *Vidit Deus lucem quod esset bona, & dixit fiat lux.* Vel si significat præter imperium

Tomus I.

efficax voluntatis, actum intellectus prævium, dicentem, id est, exprimentem creaturas efficiendas, dirigentemque Dei voluntatem & omnipotentiam in rerum effectum: iste actus intellectus non fuit visio earundem ut facturam: alioqui Scriptura bis inutiliter idem repetit, cum ait, *Dixit Deus, fiat lux &c. & vidit lucem*; aut perperam eundem actum sibiipso postponit, cum ait, *Deum dixisse ut fieret lux, & lucem factam vidisse*; id est, in sensu istius auctoris, vidisse & vidisse.

42. Probatum secundo, ex sanctis Patribus disertè affirmantibus, rerum existentiam & futuritionem esse quodammodo causam cur à Deo præsciantur esse futura: & non ideo esse futuras, quia Deus prænovit esse futuras: sed potius Deum prænovisse quod sint futura, quia futura sunt. Ita Euseb. lib. 6. de præparat. Euangel. c. 9. inter principium & medium. *Non est, inquit, præcognitio Dei causa futurorum: neque enim ad peccandum quemquam Deus impellit aut movet, sed potius dicendum est, etsi alicui forte videatur absurdum, id quod futurum est, est causa cur Deus prævideat.* Non ergo ideo fit, quia præscitur: sed quia futurum erat, præscitur. Iustin. marty. in lib. questionum ad Orthodoxos, responsione 8. *Nec est prænotio causa eius quod futurum erat: sed quod futurum erat, causa est prænotionis.* Non enim prænotionem sequitur res futura, sed rem futuram prænotio. *Nec vilia modo qui præscit causa est rei futura.* Itaque non Christus causa est prænotionis: sed prænotio causa est prænotionis Domini. *Ac de diabolo, & de primo homine eadem est ratio.* Similique modo loquitur Origenes lib. 7. in cap. 8. ad Rom. ubi affirmat, non propterea futurum esse aliquid, quia id scit Deus futurum: sed quia futurum est, præsciri à Deo antequam fiat. Et Chrysostr. hom. 60. in Matth. paulò post initium, ubi asserit, non euenire scandala, idcirco quia prædicta fuerunt: sed è contrario fuisse prædicta distinctis, quia erant euentura. Et Damasc. in dialogo contra Manichæos, versus finem, *Vis Dei præsciens, inquit, à nobis causam haudquaquam habet. At verò quæ ea que facturi sumus præsciat, à nobis proficiuntur. Nam si facturi non essemus, nec ipse quidem quod futurum non esset, præsciret. Et quidem Dei præscientia vera neque involabilis est. Verum ipsa haudquaquam causa est cur omnino fiat id quod futurum est. Quin potius quia hoc vel illud facturi sumus, idcirco præscit.*

42. Probatum ex Patribus scientiam visionis non esse causam rerum. Euseb.

Iustin.

Origen.

Chrysostr.

Damasc.

43. Hieron.

Leo.

Beda.

43. Similique modo loquuntur & sentiunt Patres Latini. Ut Hieronym. in cap. 26. Hierem. ad illa verba, *Noli subtrahere verbum, si forte audiant*: ubi sic habet: *Non enim ex eo quod Deus scit futurum aliquid, idcirco futurum est: sed quia futurum est, Deus novit quasi præsciens futurorum.* Et S. Leo serm. 16. de passione cap. 3. *Non præsciendo, inquit, quod faciendum esset, coegit ut fieret, id est, non fuit causa ut fieret.* Et Beda tom. 8. column. 263. editionis Colonienfis, in lib. variarum

Z.

questionem, quæst. 13. Præuitas nostra ab eterno mala in conspectu Dei ex sua nequitia præsentantur: Deus illam ad mortem destinavit. Quid ergo? Coegit nos Deus ut mali sibi videremur ab eterno? Absit. Nam potius nos coegit eum ut nos malos videret. Similia habet August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 4. Et Roselinus totum suum librum de concordia præscientiæ, & liberi arbitrii, fundat in hoc principio, Quod Deus ideo præscit futura, quia futura sunt: non contra.

August.
Anselm.

44.
Scientia
visionis
purè con-
templatur
res visas.
ideoque
non im-
ponit necesse-
tatem an-
teceden-
tem ut
sint.

Athanas.

Boët.

Præterea sancti Patres, ut explicent quomodo diuina præscientia non sit causa rerum futurarum, neque libertati creaturæ necessitatem antecedentem imponat, hanc rationem afferunt: quia præuisio Dei de rebus futuris eas purè contemplatur, simili nostra visioni corporeæ, quæ purè speculatur obiectum, neque illud vilo modo facit, sed potius supponit quale intuetur. Ita S. Athanas. in serm. de passione & cruce Domini, longe post initium. Si cui oculis contuentes in contuendo non fallimur, neque aliter videmus quàm aliter res agitur, sed ut agitur videmus, & videmus agitur: ita quoque Prophetæ futura & præsentia cernebant &c. Boët. lib. 5. de consolat. Philosophiæ

profa 6. Scientia quoque eius, inquit, omnem temporis supergressa motionem, in sua manet simplicitate præsentia: infinitaque futuri ac præteriti spatia complectens, omnia quasi iam geruntur, simplici cognitione (id est purè speculatiua) considerat, &c. Quid igitur postulas, ut necessaria fiant quæ diuino lumine lustrantur? cum nec homines quidem necessaria sciant esse quæ videntur. Non enim quæ præsentia cernis, aliquam eis necessitatem tuam addis intuitus. Et paulò post: Ita igitur cuncta despiciens diuinus intuitus, qualitatem rerum minime perturbat, apud se quidem præsentium, ad conditionem vero temporis futurarum.

Beda.

Et Beda loco supra citato post S. August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 4. comparat Dei præscientiam cum visione oculari, quæ vnus alium iacentem videt. Aitque futura ideo præuideri, quia sunt: & necessitatem sequentem ex hypothesi præuisionis, oriri non à vidente, sed ab eo qui facit. Verbi gratia, inquit, si video iacere aliquem, necesse est ut ille iaceat quem iacere video: aut falsum est quod ego eum iacere video. Et a necessitate à iacente est, aut à vidente? Vtique non à vidente inferitur necessitas ut iaceat, sed ab ipso qui se disposuit ut iaceret.

Ad hæc respondet author cit. cap. 34. num. 3. Patres ita loquutos esse de scientia & cognitione diuina, attendentes rationem scientiæ, cui ut sic non competit ratio causalitatis, sed in quantum habet adiunctam voluntatem efficacem. Alibi qui scientia, quam habet malorum, esset eorum causa. Secundo, Patres hoc loquendi modo indicare tantum voluisse Dei scientiam nihil officere nostræ libertati, nec plus necessitatis in ea, quæ ho-

mines liberè faciunt, inducere, quàm visus nosfer inducat in ea quæ cernit, & intuetur. Tertio, cum Patres dicunt Deum præscire aliqua, quia sunt futura, id intelligendum esse secundum rationem consequentiæ, non secundum rationem essendi. Si enim aliqua sunt futura, sequitur, quod Deus ea præscierit: non tamen res futuræ sunt causa, cur Deus sciat. Quarto, inquit, si quid probarent huiusmodi auctoritates, æquè valeret contra scientiam simplicis intelligentiæ. Nam illi sancti Patres dicunt simpliciter non ex eo, quod Deus scit aliquid futurum, idcirco futurum esse: sed quia futurum est, ideo Deum nosse.

Sed contra primam euasione dico primo Sanctos Patres, verbis supra relatis, simpliciter & absolute negare præscientiam, seu visionem rerum, esse illarum causam. At hoc falsum esset, si præscientia, & visio, tamen non sola, sed coniuncta cum voluntate efficaci, esset illarum causa. Nam causa, etiam partialis, & inæquata, est verè & proprie causa. Secundo, Patres comparant Dei præuisionem cum visione nostra oculari, affirmantque non magis esse causam sui obiecti, neque magis res esse futuras, quia Deus illas præuidet. At qui visio nostra ocularis nullo modo est causa eius quod cernit, neque præcisè sumpta, neque cum aliquo adiuncto. Tertio, Patres supra citati ideo afferunt præscientiam Dei non esse causam actuum liberorum, quos præuidet esse futuros, ut explicent quomodo ex parte Dei non imponatur necessitas antecedens causis liberis. At hæc necessitas non minùs imponderetur si Dei præscientia esset causa actuum futurorum, siue sola, & præcisè sumpta, siue cum adiuncto aliquo, id est, cum efficaci voluntate, & decreto de illis producendis, antecedente actionem causæ liberæ. Nihil enim refert siue sola præscientia, siue simul cum efficaci voluntate sit antecedens causa, ex qua necessariò sequatur actus futurus. Tertio, D. Thomas, & alij Theologi, qui dicunt scientiam solam & præcisam non esse causam rerum, hanc rationem afferunt: quia scientia illa est de se inefficax, ut res creatæ fiant, vel non fiant; sint, vel non sint; & ut hæc potius quàm illæ producantur: Ideoque debet accedere determinatio voluntatis, & decretum efficax, ut hoc aut illud fiat. At hoc non est verum de scientia visionis, quæ non est indifferens ad hoc ut fiat, & existat illius obiectum; sed ex natura sua determinata est ad illius existentiam, illamque necessariò exigit. Ergo ista non eger determinatione voluntatis, & non est illa, de qua loquuntur Theologi, quamue dicunt esse causam rerum, non solam, sed adiuncto decreto, & determinatione voluntatis diuine.

Refutatur
cur efficiat
sententia
contra.

46. Contra secundam evasionem dico, Patres quidem hoc loquendi modo voluisse ostendere prævisionem Dei non officere nostræ libertati, nec plus necessitatis inducere in ea, quæ homines liberè faciunt, quàm visus noster in ea quæ coram intuetur: sed ad hoc ostendendum hanc rationem afferunt, quia Dei prævisio non est causa cur homines sint ea facturi: sed potius quod homines sint illa prævideat. Quæ ratio falsa esset, & inuolida, si vera esset Aduersariorum sententia.

Occurrunt
evasioni.

Neque respondeat Modernus, ad valorem huius rationationis sufficere quod prævisio non sit talis causa, quæ rebus prævisis necessitatem imponat: & hoc solum intendisse Patres supra relatos, quando probarunt res illas liberè euenire, quia Deus non est illarum causa, necessitatem scilicet antecedentem afferens. Contra enim: Primò, Sancti Patres manifestè peterent principium, & nihil probarent, si rationem reddentes, cur Dei prævisio non imponat rebus futuris necessitatem, quia non est illarum causa, nomine causæ intelligerent, causam talem, vt necessitatem antecedentem imponat. Hoc enim esset dicere, Dei prævisionem non imponere necessitatem rebus futuris, tametsi est illarum causa; quia non est causa imponens necessitatem. Quod manifestè est idem per idem probare. Secundò, si prævisio Dei est causa rerum futurarum, adeoque antecedens: non potest verè dici quod non inducat antecedentem necessitatem. Nam prævisione Dei posita, impossibile est non esse id quod prævidetur. Necessitas autem antecedens est illa quæ oritur ex aliquo antecedente operationem, tali, vt eo posito non possit operatio non sequi. Tertio, Patres dicunt prævisionem Dei esse simplicem notitiam obiecti, & purè speculatiuam, similem nostræ visioni oculari, quæ non immutat obiectum, quod cernit. Ergo intelligunt non esse causam vlllo modo, neque limitant suam rationem ad causam solum necessitantem antecedentem. Quarto denique, Iustinus martyr verbis supra relatis expressè dicit prævisionem Dei nullo modo causam esse rei futuræ.

47. Contra tertiam evasionem dico, sicut ponitur hæc illatio, Si aliqua sunt futura, Deus illa præscit: ita etiam ista, Si Deus præscit aliquid esse futurum, illud est futurum. Ergo Sancti Patres nihil aliud intendunt, quàm significare bonitatem illationis, non debent de vna affirmare, & negare de alia. Atqui sancti Patres expressè dicunt Deum prævidere liberè futura, quia sunt futura: Et negant è contrario esse futura, quia Deus prævidet illa esse futura. Ergo hoc loquendi modo aliquid aliud intendunt quàm bonitatem illationis.

Contra quartam denique dico, Patres manifestè loqui non de scientia simplicis intelligentiæ, id est, de scientia rerum vt possib-

lium: sed de prævisione & scientia futurorum, quæ tali. Dicunt enim res non esse futuras, quia Deus præscit esse futuras, quia prævidet, quia prædixit per se, aut per Prophetas: sed è contrario prævidisse, quia futuræ erant. Quod autem ait D. Thomas 3. Thomæ quæst. 14. art. 8. ad 1. Origenem dicentem præscire Deum aliqua, quia sunt futura, intelligendum esse secundum causam consequentiæ, non secundum causam essendi: sequitur enim si aliqua sunt futura, quod Deus ea præscierit: non tamen res futuræ sunt causæ quod Deus sciat. Hoc, inquam dicitur à D. Thoma ad excludendam duntaxat veram & propriam rationem causæ inter obiectum, & præscientiam Dei: at non virtualem causalitatem, & antecessionem rationis, siue occasionem, & rationem cur sciat.

SECTIO VIII.

Probatur amplius vera sententia.

48. Probatur tertio auctoritate D. Thomæ, 3. Thomæ quæst. 14. art. 16. ad 1. vbi docet scientiam esse causam quorundam quidem actuum, scilicet eorum, quæ secundum aliquod tempus sunt: quorundam verò virtute, scilicet eorum, quæ potest facere, & tamen nunquam fiunt. Ex quibus verbis D. Thomæ sic arguuntur: Scientia eorum, quæ nunquam fiunt, sed tantum possunt fieri, non est scientia visionis. Scientia Dei, quæ est causa rerum, est etiam eorum, quæ nunquam fiunt, & tantum possunt fieri. Ergo scientia Dei, quæ est causa rerum, non est scientia visionis. Maior conceditur ab Aduersarijs. Minor est D. Thomæ, & consequentia est legitima. Deinde idem S. Doctor art. 8. eiusdem quæst. in quo disputat ex professo, an & quomodo scientia Dei sit causa rerum, ait scientiam Dei se habere ad res omnes creatas, sicut idea artificis se habet ad artificiatas. Scientia autem artificis est causa artificiorum, eò quod artifex operatur per suum intellectum. Atqui scientia, quæ in artifice est causa artificiorum non est visio rei iam factæ, sed cognitio illius vt factibilis, & modi, quo efficienda est. Ergo similiter scientia, quæ in Deo est causa rerum, non est visio illarum, vt existentium & factarum: sed cognitio illarum vt possibilium, & modi, quo possunt ab ipso fieri. Confirmatur, quia Deus habet re ipsa scientiam sufficientem ad creanda omnia possibilis, nihilque illi deest præter voluntatem creandi. Atqui Deus non habet scientiam visionis de possibilibus nunquam existentibus. Ergo scientia quæ Deo sufficit ad illa creanda, non est scientia visionis.

48. S. Thomæ.

Probatur ex D. Thomæ scientiam visionis non esse causam rerum.

Præterea D. Thomas eodem art. affirmat scientiam diuinam, per quam velut artem